

A KGST TAGORSZÁGOK ÉPÍTÉSÜGYI TÁJÉKOZTATÁSI KÖZPONTJAINAK EGYÜTTMŰKÖDÉSE

Gomperz István

A szocialista országok közötti gazdasági együttműködés egyik jelentős szempontja, hogy kicserélik a műszaki fejlesztésben szerzett tapasztalataikat, közlik egymással az elért eredményeket. Ezáltal kiküszöbölhetővé válik a párhuzamos kutatási, tervezési munka, elkerülhető a más országban már elvégzett költség- és időigényes kísérletezés. A műszaki ismeretek széleskörű terjesztését célozzák azok a határozatok, amelyeket a kommunista pártok a műszaki propaganda és ismeretterjesztés tárgyában hoztak /nálunk az MSZMP Politikai Bizottságának 1960. június 29-i határozata/, ennek érdekében adta ki az NDK építésügyi minisztere azt a rendeletet, amelynek értelmében valamely kutatási munka csak akkor tekinthető lezártnak, ha az arról készült zárójelentést publikálták.

Minthogy a műszaki fejlesztési munkák eredményeiről általában írásos dokumentum készül, nyilvánvaló, hogy az ilyen jellegű ismeretterjesztés egyik legfontosabb eszköze a dokumentáció és tájékoztatás.

A fenti megfontolások alapján határozta el a KGST Építésügyi Állandó Bizottsága a tagországok építésügyi tájékoztatási központjai szoros együttműködésének megszervezését. Ez az elhatározás 1959 októberében realizálódott, amikor a berlini értekezlet jegyzőkönyvében lefektették az együttműködés alapelveit.

A tulajdonképpeni konkrét munka az 1960 júliusában Berlinben megtartott 2. értekezlettel vette kezdetét. Ezen az értekezleten már az országok közötti munkamegosztásról, az együttműködés módszertanáról és új, a tagországokra az építésügyi dokumentáció területén kötelező osztályozási rendszer kialakításáról hoztak határozatot. Az együttműködésből folyó munkamegosztás alábbi előnyeit emelték ki az építőipari szakirodalom dokumentálása szempontjából:

- az átfedések kiküszöbölése a munkából,
- az építőipari szakirodalom szélesebbkörű és jobb minőségű feltárása és feldolgozása,

- a dokumentációs munka meggyorsítása,
- a fordítási munkák mennyiségének csökkentése és a fordításból eredő esetleges hibaforrások felszámolása.

Az együttműködésnek két fejlődési szakaszát rögzítették: az első szakaszban minden szocialista ország referátumok alakjában feldolgozza saját építőipari szakirodalmát, és a feldolgozott referátumokat a többi országnak elküldi. Ez a szakasz 1961. január 1-én indult meg, és mintegy 3-4 hónap után a csere már kifogástalanul működött. A második szakaszra - amely 1962. január 1-ével kezdődött - a határozat azt irányozta elő, hogy a szocialista országok építésügyi tájékoztatási központjai feldolgozzák az egyéb országok építőipari szakirodalmát is. Ezt a szakirodalmat általában nyelvek szerinti csoportosításban osztották fel, és bízták az egyes szocialista országokra. A Magyar Népköztársaság felelős a skandináv szakirodalomért, mi készítjük el tehát a svéd, norvég, dán és finn dokumentumok referátumait.

A dokumentálandó építőipari szakirodalom a következő kategóriákat öleli fel:

- folyóiratokban megjelenő közlemények,
- könyvek és brosrak,
- felsőfoku tanintézetek kiadványai,
- befejezett kutatási munkák zárójelentései vagy ilyen munkákról megjelent közlemények,
- szabványok, szabadalmak, újítások,
- kormányrendeletek, határozatok, utasítások,
- vásári összefoglaló beszámolók, országos és nemzetközi egyesülések, tudományos társaságok és társadalmi szervezetek konferenciáival foglalkozó közlemények,
- Tudományos Akadémiai kiadványok,
- disszertációk /kandidátusi, doktori stb./

A dokumentumokról informatív referátum készül. Minden ország dokumentációs szakemberei igyekeznek referátumaikban valóban a közlemény leglényegesebb mondanivalóit, a levont következtetéseket, az elért eredményeket néhány mondatban rögzíteni. Jeladó vagy regisztráló referátumok csak akkor készülnek, ha a referált mű terjedelme, a feldolgozott anyag szerkezete nem teszi lehetővé a lényegközlést /pl. nagyobb könyvek, általános témákat feldolgozó, nagy kutatási munkákról szóló beszámolók stb./

4 referátum kerül egy A/4 méretű kartonra, a referátumok mérete tehát A/6. Az egyes referátumok bal felső sarkán a KSZA jelzés van /Klasszifikációja Sztróitelsztva i Arhitektúrú/. A jobb felső sarokban az ETO jelzet áll, mert egyes országok kartontárát még az ETO alapján rendezik, és a visszakeresést is eszerint végzik. A bal alsó sarokban lévő törtszám számlálója a küldemény számát jelzi, a nevező pedig a referátum folyószáma a küldeményen belül.

GOMPERZ I.: A KGST tájékoztatási együttműködése

A referátumokat minden ország a saját nyelvén és orosz nyelven készíti, és 2-2 példányban küldi el minden tagország építésügyi tájékoztatói központjának. A referátumok alakja valamennyi országban egyöntetű, a magyar referátumok vonatkozásában a következő: a referátum fejrése a közlemény aláhúzott magyar címével kezdődik, amely után zárójelben - az utóbbi időben - az eredeti /ill. transliterált/ címet is feltüntetjük. A cím alatt a bibliográfiai adatokat közöljük, éspedig: szerző/k/ vezetékneve és keresztnévnek kezdőbetűje nagy betűvel; a folyóirat /vagy dokumentum/ megnevezése; a folyóirat évfolyama, száma, a megjelenés éve, pagina, ábrák, táblázatok és szakirodalmi hivatkozások száma /az esetleges diagramok, grafikonok számát az ábrák számában szerepeltetjük, külön nem tüntetjük fel/.

Az A/4 méretű kartont a szétvágás megkönnyítésére vonalkereszt osztja 4 részre /lásd az ábrát/.

[illegible]

A KGST országok építésügyi tájékoztatási központjainak 1961. júliusi prágai értekezletén hozott határozatokban többek között az alábbi megállapítások olvashatók:

"... az információcsere eddigi formájában is jelentősen hozzájárult az egyes országok építéstechnikai és építésgazdasági helyzetének megismeréséhez ... és jelentősége - a módszerek tökéletesítése és az előírt elvek betartása révén egyre inkább növekszik":

"... az irodalmat a tájékoztatási szervek a beérkezéstől számított legkésőbb 2 hónapon belül referálni tartoznak";

"... fel kell kérni a tagországokat, hogy ... az irodalom valamennyi kategóriáját dolgozzák fel".

Magyarországon a KGST együttműködés keretében beérkező referátumok feldolgozásának menete a következő:

- a beérkező referátumokat - egyelőre szelekció nélkül - lefordítjuk magyar nyelvre. A fordítás alapjául - a nyelvi adottságoktól függően - vagy a nemzeti nyelven megírt, vagy az orosz nyelvű referátum szolgál;
- a lefordított referátumok egy példánya a könyvtárba kerül, ahol kartonra gépelik, és az EDOK dokumentációs bázisát alkotó kartontárba besorolják;
- a többi példányt a tájékoztatási csoport kapja meg, ahol tartalom szerint rendezve kiosztják a szakszerkesztők között;
- a szakszerkesztők a kapott anyagot szelektálják abból a szempontból, hogy hazai tájékoztatásra alkalmas-e.

A tájékoztatásra kiválogatott anyagot ötféle módon terjesztjük:

1. Egy része megjelenik az EDOK által havonta kiadott referáló folyóiratokban, amelyek jelenleg "Kutatás - tervezés - várostervezés", "Építőanyagipar", "Magasépítés /kivitelezés/" és "Építéspolitika - építésgazdaság" címen jelennek meg.
2. Felhasználjuk figyelőszolgálatunkhoz. A szerkesztők a referátumokat a kiadott tájékoztató témajegyzék 107 témája szerint beszámozzák, és átadják a témafelügyelést intéző csoportnak sokszorosítás és továbbítás végett.
3. Felhasználjuk a referátumokat egyéni szerződésekből folyó tájékoztatási kötelezettségeink teljesítése során.
4. A referátumokból különböző folyóiratok számára, elsősorban az Építésügyi Szemle és az Építőanyag számára külföldi lap-szemle rovatot szerkesztünk.
5. A beérkező referátumok /szelektálás nélkül/ bekerülnek az EDOK kartontárába, ahol felhasználják témakutatáskor és bibliográfiák készítésekor.

Ha a KGST együttműködésben referált olyan anyagra érkezik be fordítás megrendelés, amelynek forrása itthon nem áll rendelkezésre, akkor az eredeti dokumentumot /vagy annak fotokopiáját, ill. másolatát/ a referáló külföldi társintézetektől bekérjük, és beérkezés után a kért fordítást elkészítjük. A jóváhagyott intézkedési terv szerint az ilyen kéréseket a KGST tagországok építésügyi tájékoztatási központjainak 1 hónapon belül teljesíteniük kell, ha pedig erre bármilyen okból nincs lehetőség, akkor közlik a késedelem okát és a szállítás időpontját. Az ilyen típusú csere is eléggé jelentős, számszerűsége pl. 1962-ben magyar vonatkozásban a következő:

általunk bekért anyagok száma:	63	tőlünk kérték	10 anyagot
ebből eddig beérkezett:	54	ebből eddig kiment:	8 anyag
folyamatban:	9	folyamatban:	2 anyag.

GOMPERZ I.: A KGST tájékoztatási együttműködése

A KGST együttműködés keretében az EDOK a következő szakirodalmi kategóriákat referálja rendszeresen:

magyar irodalom: építő- és építőanyagipari, épületgépészeti, faipari folyóiratok, továbbá a közgazdasági és más szakipari folyóiratokban megjelenő építőipari tárgyú közlemények;

hivatalos lapok;

kutatási jelentések;

egyetemi kutatásokról szóló beszámolók;

Magyar Tudományos Akadémia, Acta Technica;

Magyar Tudományos Akadémia Tudományos Minősítő Bizottságához benyújtott, elfogadott kandidátusi és doktori disszertációk;

szabványok, szabványtervezetek;

találmányok, újítások;

könyvismertetések.

A rendszeresen feldolgozott folyóiratok száma 29, ebből 10 ki-fejezetten építőipari tárgyú. A magyar referátumok százalékos meg-oszlása 1961-ben a következő volt:

folyó- irat- ban megje- lent közle- mények	egyet- mi mun- kák	kutató- si je- lenté- sek	szabvá- nyok, normák	hatá- roza- tok, rende- letek	akadé- miai közle- mények	új- ta- sok	köny- vek, bro- su- rák	konfe- renci- ák, ka- taló- gusok	öss- ze- sze- sen
47 %	6 %	17 %	6 %	2 %	4 %	2 %	14 %	2 %	100 %

A skandináv referátumok elkészítéséhez 54 fajta periodika áll rendelkezésre.

A magyar szakirodalomnak a könyvkereskedelmi forgalomba nem ke-rülő anyaga eléggé körülményesen szerezhető be. E célból megállapod-tunk az alábbi szervezetekkel:

- Építéstudományi Intézet, Építőanyagipari Központi Kutatóinté-zet, Építéstechnikai és Gazdasági Intézet. Az intézetektől rendszeresen kapjuk a kutatási munkák zárójelentéseinek kivon-natát;
- Veszprémi Vegyipari Egyetem Szilikátkémiai tanszéke. Időnként elküldi a tanszéken folyó kutatásokról szóló jelentések kivon-natait;

- Magyar Tudományos Akadémia. Az Acta szerkesztőségétől megkapjuk a későbbi közlésre elfogadott kéziratok kivonatát. A Tudományos Minősítő Bizottság rendelkezésre bocsátja a kandidátusi, doktori stb. értekezések kivonatait, amelyekből kiválogatjuk, és feldolgozzuk az építőipari vonatkozásúakat;
- az Országos Találmányi Hivatal rendszeresen elküldi az új, építőipari vonatkozású szabadalmak rövid ismertetését;
- a Magyar Szabványügyi Hivataltól megkapjuk az iparág megjelenő szabványait és szabványtervezeteit.

Az un. nehezen hozzáférhető szakirodalom beszerzése az együttműködés megindulása óta eltelt 2 év alatt sokat fejlődött, de még most sem mondható teljesnek. Ezen a területen a munka további tökéletesítésére, további szervezésére van szükség.

- o -

Az ÉDOK-hoz beérkező megrendelésekből, a levelezésből, a személyes megbeszélésekből, a dokumentációs ankétokon és más műszaki fejlesztési értekezleteken elhangzott hozzászólásokból világosan kitűnik, hogy a KGST tagországok építésügyi tájékoztatási központjainak együttműködése hatékonyan segíti elő a műszaki-propagandát és ismeretterjesztést, és ezzel a műszaki fejlesztést az építőiparban. A hatékonyság számszerű értékelésére csak akkor kerülhet sor, ha megszervezik az iparág széleskörű dokumentációs hálózatát; kétségtelen azonban, hogy az együttműködésben kifejtett tevékenység fejlődése folytán jelentősen fokozódni fog az a segítség, amelyet a magyar építőipari dokumentáció a műszaki fejlesztésnek nyújthat.

Az 1962. évi varsói értekezleten hangsúlyozták, hogy az együttműködés alapvető célja az építőipari beruházások gazdaságosságának jelentős növelése és az épületek önköltségének maximális csökkentése, a legfejlettebb technológia alkalmazása útján. Ez lesz tehát az együttműködés továbbfejlesztésének vezérfonala.

- o -

GOMPERZ, I.: Cooperation of the centres of information dealing with construction in the countries belonging to the Council of Mutual Economic Aid

In order to utilize the advantages deriving from division of work, the Permanent Committee on Construction of the Council of Mutual Economic Aid decided for cooperation between the centres of information dealing with construction in the countries belonging to the Council. Cooperation has started in two stages. Since January 1st, 1961, the centres are sending abstracts made from the literature of their own respective countries to each of the associated countries and, since January 1st, 1962, they are treating the literature of the capitalist countries in the same manner. To achieve this end, each of the socialist countries has undertaken the treatment of the literature dealing with construction in a number of capitalist countries. The Hungarian People's Republic has undertaken that of the Scandinavian countries. Cooperation is in progress, is being continuously developed and is very successful.